

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

การพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาลตาม Service Plan: รายงานการดำเนินโครงการ

ธีรพร สติธอังกูร ส.ด. (บริหารสาธารณสุข)
สมจิตต์ วงศ์สุวรรณสิริ พย.ม (บริหารการพยาบาล)
พัชรีย์ กัลต์จอมพงษ์ พย.ม (การพยาบาลเด็ก)
กองการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข

วันรับ:	15 ส.ค. 2562
วันแก้ไข:	13 ก.ย. 2562
วันตอบรับ:	18 ก.ย. 2562

บทคัดย่อ โครงการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาลตาม Service Plan ได้รับอนุมัติจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ให้กองการพยาบาลดำเนินโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan และพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล เพื่อให้องค์กรพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ 903 แห่ง นำไปใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนระบบบริการพยาบาลของโรงพยาบาลให้สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพตามนโยบาย Service Plan ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงสาธารณสุข การดำเนินโครงการ พบว่า ดำเนินตามกิจกรรมและกรอบเวลาของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ (1) มีหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan จัดพิมพ์ 3,500 เล่ม เผยแพร่ให้องค์กรกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ และเผยแพร่ทาง website ของกองการพยาบาล (2) มีตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพการพยาบาล 15 สาขาของ Service Plan 12 ตัวชี้วัด มีตัวชี้วัดทางการพยาบาลที่องค์กรพยาบาลเลือกใช้ตามบริบทในระดับเขต 51 ตัวชี้วัด และระดับหน่วยงาน 121 ตัวชี้วัด นำตัวชี้วัดทั้งหมดบรรจุเป็นเนื้อหาในหนังสือฯ ประเมินโครงการถึงการนำหนังสือแนวทางไปใช้ โดยสอบถามหัวหน้าพยาบาลกลุ่มเป้าหมาย 903 คน ได้รับการตอบกลับร้อยละ 73.64 พบว่า การนำหนังสือแนวทางไปใช้ในภาพรวม และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก และพบว่าโครงการมีประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการพยาบาล และพัฒนาระบบบริการพยาบาล 15 สาขาของ Service Plan สรุปได้ว่าโครงการนี้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาลตาม Service Plan ของประเทศ ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์คุณภาพการพยาบาล 15 สาขาของ Service Plan

คำสำคัญ: พัฒนาแนวทาง, ระบบบริการพยาบาล, การดำเนินโครงการ

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนประเทศด้านสุขภาพที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยกำหนดมาตรการสำคัญ คือ พัฒนาระบบบริการตามแผนพัฒนา

บริการสุขภาพ (Service Plan) ภายใต้ยุทธศาสตร์บริการเป็นเลิศ (Service Excellence) เป้าหมายของ Service Plan เน้นการดูแลสุขภาพประชาชน ลดอัตราป่วย ลดอัตราการตายของประชาชน⁽¹⁾ โดยกำหนดให้โรงพยาบาลแต่ละระดับของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศพัฒนา

ศักยภาพของตนให้เป็นไปตามบริการสำคัญ และระบบบริการเฉพาะด้าน (Service Delivery) 19 สาขา เพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประเทศ⁽²⁾ การขับเคลื่อน Service Plan ในแต่ละสาขา ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพระดับกระทรวง ระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับโรงพยาบาล⁽³⁾ ซึ่งระดับโรงพยาบาลเป็นระดับย่อยที่สุด และมีความสำคัญมากที่สุดที่ต้องขับเคลื่อน Service Plan ทั้งนี้ สหวิชาชีพด้านสุขภาพต่างเข้ามามีส่วนพัฒนาระบบบริการเฉพาะด้านของโรงพยาบาล โดยวิเคราะห์ส่วนขาดวางแผนพัฒนาศักยภาพในการจัดบริการสุขภาพ ทั้งด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ศักยภาพของบุคลากรสุขภาพให้เป็นไปตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดของบริการเฉพาะด้าน 19 สาขา⁽²⁾ ระบบบริการพยาบาลเป็นระบบบริการหลักที่มีการจัดบริการในโรงพยาบาลทุกระดับของระบบบริการสุขภาพ⁽⁴⁾ มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อระบบบริการเฉพาะด้าน ให้ผู้ป่วยสาขาต่างๆ ได้รับบริการพยาบาลที่มีคุณภาพ ผู้ป่วยให้พ้นหายโดยเร็ว ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน บรรเทาอาการทุกข์ทรมาน และสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้⁽⁵⁾ กล่าวได้ว่าการขับเคลื่อน Service Plan ต้องขับเคลื่อนระบบบริการพยาบาลไปพร้อม ๆ กัน

จากการนิเทศระบบบริการพยาบาลของนักวิชาการพยาบาล กองการพยาบาล พบประเด็นปัญหาการขับเคลื่อนนโยบาย Service Plan ขององค์กรพยาบาล ดังนี้ คือ หัวหน้าพยาบาลส่วนใหญ่ไม่มีนโยบาย หรือไม่มีทิศทางในการพัฒนาระบบบริการพยาบาล แผนพัฒนาบุคลากรพยาบาลไม่สอดคล้องกับ Service Plan ความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการพยาบาล และพยาบาลที่ปฏิบัติงานเป็นคณะกรรมการ Service Plan ของโรงพยาบาล พยาบาลมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ระหว่างตัวชี้วัด Service Plan กับตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล⁽⁶⁾ ปีงบประมาณ 2560 – 2561 ผู้ดำเนินโครงการจึงจัดทำโครงการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan เพื่อกำหนดหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาลให้สอดคล้องกับ Service Plan และ

กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของบริการเฉพาะด้านเฉพาะสาขาของ Service Plan เป้าหมายคือองค์กรพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ 903 แห่ง ทั้งนี้การที่องค์กรพยาบาลมีแนวทางและตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลดังกล่าว จะช่วยให้องค์กรพยาบาลกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาบริการพยาบาล แผนพัฒนาบุคลากรพยาบาลที่สอดคล้องกับ Service Plan นำตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลไปใช้ยกระดับคุณภาพบริการเฉพาะด้าน Service Plan บรรลุเป้าหมายได้ หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้วจึงได้สรุปรายงานการดำเนินการโครงการนี้ เพื่อนำผลการศึกษาเสนอต่อผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข ใช้เป็นข้อมูลพัฒนาคุณภาพระบบบริการพยาบาลของประเทศให้สอดคล้องกับนโยบาย Service Plan และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศต่อไป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการดำเนินโครงการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan และเพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ 3 ด้าน ได้แก่ การบรรลุวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ การดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงาน และการใช้ประโยชน์ของโครงการ

วิธีการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย เป็นองค์กรพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน ทั่วประเทศ จำนวน 903 องค์กร

การดำเนินโครงการใน 15 สาขาของ Service Plan ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริการพยาบาล ได้แก่ (1) สาขาโรคหัวใจ (2) สาขาโรคเมเร็ง (3) สาขาอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (4) สาขาทารกแรกเกิด (5) สาขาการรับบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะ (6) สาขาสุขภาพจิตและจิตเวช (7) สาขาตา (8) สาขาไต (9) 3 สาขาหลัก สูติกรรม นรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม และออร์โธปิดิกส์ (10) สาขาโรคไม่ติดต่อ (11) สาขาระบบบริการปฐมภูมิและสุขภาพ

อำเภอ (12) สาขาการดูแลแบบประคับประคอง (13) สาขาศัลยกรรม (14) สาขาเย็บแผล และ (15) สาขาอายุรกรรม

ระยะเวลาดำเนินการโครงการ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2561

การดำเนินการของโครงการ ดำเนินการควบคู่กันใน 2 กิจกรรมหลัก คือ

กิจกรรมหลักที่ 1 การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan โดยตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรมคือ หนังสือแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan

การดำเนินการของกิจกรรมหลักที่ 1 มี 5 กิจกรรมย่อย ดังนี้

1) ทบทวนสถานการณ์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบบริการพยาบาลตาม Service Plan 15 สาขา จากวรรณกรรมในและต่างประเทศ

2) แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan จำนวน 27 คน และประชุมระดมความคิดเห็นคณะกรรมการฯ จำนวน 3 ครั้ง คณะกรรมการฯ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ Service Plan ไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีประสบการณ์พัฒนาระบบบริการพยาบาลของสถานบริการสุขภาพ ไม่น้อยกว่า 5 ปี ผลจากการประชุมได้ยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan

3) ตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan โดยคณะกรรมการวิชาการกองการพยาบาล 3 คน เป็นรองผู้อำนวยการกองการพยาบาล และหัวหน้ากลุ่มงานของกองการพยาบาล

4) ปรับปรุง แก้ไข แนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan

5) จัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือแนวทางฯ ให้กับหัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน ทั่วประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการพยาบาล

กิจกรรมหลักที่ 2 การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล: Service Plan โดยตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรม คือ ตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล 15 สาขาของ Service Plan และบรรจุเป็นเนื้อหาในหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan

การดำเนินการของกิจกรรมหลักที่ 2 มี 4 กิจกรรมย่อย ดังนี้

1) ทบทวนตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่สอดคล้อง Service Plan จากเอกสารตำราต่าง ๆ ของในและต่างประเทศ

2) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล จำนวน 49 คน และประชุมระดมความคิดเห็น-กรรมการฯ จำนวน 2 ครั้ง คณะกรรมการฯ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ Service Plan ไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีประสบการณ์พัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล ไม่น้อยกว่า 5 ปี ทำให้ได้ตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล ของ Service Plan 15 สาขา

3) ตรวจสอบตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่ได้จากการประชุมคณะกรรมการฯ ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)⁽⁷⁾ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน จำนวน 3 ครั้ง เป็นคำถามเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale)⁽⁸⁾ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์ สรุปรวบรวมตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลฯ จนกระทั่งได้เนื้อหาของตัวชี้วัดอย่างสมบูรณ์

วิธีการติดตามประเมินผลโครงการ การติดตามการดำเนินงาน กำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการแต่ละกิจกรรมตามกรอบเวลา และกรอบงบประมาณ โดยคณะกรรมการบริหารกองการพยาบาล ทุกเดือน

การประเมินผลโครงการ ประเมินจาก

1. การบรรลุวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ จากการทบทวนเอกสารผลการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้อง

2. การดำเนินโครงการตามแผนการปฏิบัติงาน จากการทบทวนเอกสารการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้อง

3. การใช้ประโยชน์ของโครงการ ด้วยวิธีเชิงปริมาณ และคุณภาพ

3.1 วิธีเชิงปริมาณ โดยสอบถามความคิดเห็นของ หัวหน้าพยาบาล หรือผู้แทนหัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 903 คน เพื่อประเมินผลหนังสือ “แนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan” และการนำไปใช้พัฒนาบริการพยาบาล หลังจากเผยแพร่หนังสือแล้ว 9 เดือน โดยใช้แบบประเมินผลหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan พัฒนาโดยผู้ดำเนินโครงการ จากการทบทวนวรรณกรรม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน แบบประเมินผลประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan รูปแบบคำถามมาตราส่วน ประเมินค่า (rating scale)⁽⁸⁾ มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ไปทดลองใช้กับผู้บริหารการพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค⁽⁹⁾ พบว่าค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.95 เกณฑ์แปลผลโดยใช้ค่าพิสัย เป็น 3 ระดับ⁽⁹⁾ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง ระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง และช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับน้อย ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3.2 วิธีเชิงคุณภาพ โดยสนทนากลุ่มหัวหน้าพยาบาลของสถานบริการสุขภาพแต่ละระดับ 9 คน เพื่อประเมินการใช้ประโยชน์ของโครงการ โดยใช้แนวทางการสนทนากลุ่มที่พัฒนาโดยผู้ดำเนินโครงการ จากการทบทวนวรรณกรรม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน

ผลการศึกษา

การประเมินผลโครงการด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ พบว่า บรรลุวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ โดยประเมินจากวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1. การมีหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan ซึ่งได้จัดพิมพ์จำนวน 3,500 เล่มในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561

การเผยแพร่หนังสือแนวทางฯ ทั่วประเทศ ด้วย 2 วิธีทางไปรษณีย์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน 903 แห่ง และเผยแพร่ไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลสังกัดกรมต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข และสังกัดกระทรวงต่างๆ และห้องสมุดสถาบันการศึกษาพยาบาล รวม 1,079 แห่ง จำนวนแห่งละ 2-4 เล่ม รวม 3,500 เล่ม

ทาง website ของกองการพยาบาล โดยมีผู้ download จำนวน 9,420 ราย ช่วงเวลา 12 เดือน (กันยายน 2561 ถึงเดือนสิงหาคม 2562) โดยหนังสือมีประเด็นเนื้อหาที่สำคัญในแต่ละบท ดังตารางที่ 1

2. การมีตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพการพยาบาล 15 สาขาของ Service Plan ที่สำคัญใช้ได้ในทุกสาขาของ Service Plan 12 ตัวชี้วัด และเป็นตัวชี้วัดที่จัดทำให้องค์กรพยาบาลสามารถเลือกใช้ตามบริบทของพื้นที่ และตาม 15 สาขาของ Service Plan ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้โรงพยาบาล ทั้งนี้เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนคุณภาพการพยาบาล ในระดับเขต 51 ตัวชี้วัด และระดับหน่วยงาน 121 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงคุณภาพการพยาบาลที่สำคัญ 12 ตัวชี้วัด มีดังนี้

- 1) จำนวนอุบัติการณ์การระบุตัว (เกณฑ์ 0)
- 2) จำนวนอุบัติการณ์ความผิดพลาดในการบริหารยา (เกณฑ์ 0)
- 3) จำนวนอุบัติการณ์การพลัดตกหกล้ม (เกณฑ์ 0)
- 4) จำนวนอุบัติการณ์ผู้ป่วยบาดเจ็บจากการจัดทำ

ตารางที่ 1 ประเด็นเนื้อหาสำคัญ และเป้าหมายการนำไปใช้ของหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan

ข้อบท	ประเด็นเนื้อหาสำคัญ	เป้าหมายการนำไปใช้
บทที่ 1 บทนำ	ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขต	ให้ทราบถึงความสำคัญ และเป้าหมายของการจัดทำหนังสือนี้
บทที่ 2 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง	นิยามศัพท์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ หลักการและแนวคิดของแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ the six building blocks มาตรฐานการพยาบาล และแนวคิดเชิงระบบ	ให้ทราบถึงแนวคิดหลักที่ใช้ในการกำหนดเนื้อหา
บทที่ 3 การจัดระบบบริการพยาบาล: Service Plan	การจัดระบบบริการพยาบาล ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า ซึ่งมีนโยบายการพยาบาล โครงสร้างคณะกรรมการและคณะทำงาน Service Plan ขององค์กรพยาบาลที่เชื่อมโยงกับคณะกรรมการ Service Plan ของโรงพยาบาล (2) กระบวนการ เป็นการวิเคราะห์ส่วนขาด the six building blocks กำหนด ดำเนินการ และประเมินผลแผน และ (3) ผลลัพธ์ เป็นตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลระดับหน่วยงานและระดับเขต	ให้องค์กรพยาบาลวิเคราะห์ส่วนขาดด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ เพื่อกำหนดแผนและพัฒนาส่วนขาด -ปัจจัยนำเข้า ต้องกำหนดนโยบายพัฒนาระบบบริการพยาบาลตาม Service Plan และกำหนดคณะกรรมการและคณะทำงานโดยมีพยาบาลเป็นกรรมการที่เชื่อมโยงการทำงานระหว่างคณะกรรมการขององค์กรพยาบาล และของโรงพยาบาล และรายงานผลต่อผู้บริหารองค์กรพยาบาล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาบริการพยาบาลตาม Service Plan -กระบวนการ โดยพัฒนาระบบบริการพยาบาล บุคลากรพยาบาล ข้อมูลสารสนเทศ การเงินการคลัง อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในแต่ละสาขาของ Service Plan และภาวะผู้นำของผู้บริหาร -ผลลัพธ์ กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่สอดคล้องกับสาขา Service Plan ที่โรงพยาบาลกำหนดไว้
บทที่ 4 ประเด็นการพัฒนาและสมรรถนะที่จำเป็นของบริการพยาบาล: Service Plan	ประเด็นการพัฒนาบริการพยาบาล 15 สาขาของ Service Plan โดยกำหนดการพยาบาลที่สำคัญ สมรรถนะพยาบาลที่จำเป็นต่อการพยาบาลนั้น เป้าหมายการพยาบาลและเป้าหมายของ Service Plan แต่ละสาขา ครบทั้ง 15 สาขา ได้จำแนกตามโรงพยาบาลแต่ละระดับ และหน่วยงานการพยาบาลที่ต้องพัฒนาบริการพยาบาลนั้นๆ เช่น บริการพยาบาลผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยใน ผู้ป่วย-ผ่าตัด เป็นต้น	ให้องค์กรพยาบาลวิเคราะห์ส่วนขาดของการพยาบาลที่สำคัญ สมรรถนะของพยาบาล ว่าต้องการพัฒนาบริการพยาบาลในด้านใด ต้องการให้พยาบาลมีสมรรถนะใด ในหน่วยงานการพยาบาลใด เพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่กระทรวง-สาธารณสุขกำหนด ทั้งนี้้องค์กรพยาบาลสามารถกำหนดแผนพัฒนาบริการพยาบาล และแผนพัฒนาสมรรถนะพยาบาลที่สอดคล้องกับสาขา 15 Service Plan ของโรงพยาบาล
บทที่ 5 ตัวชี้วัดการพัฒนาบริการพยาบาล: Service Plan	ตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่สำคัญและเป็นตัวชี้วัดร่วมของ Service Plan ทุกสาขามี 12 ตัวชี้วัด และเป็นตัวชี้วัด 15 สาขาของ Service Plan ที่องค์กร-พยาบาลสามารถเลือกใช้ตามบริบทของพื้นที่ มีจำนวนตัวชี้วัดรวม ในระดับเขต 51 ตัวชี้วัด และระดับหน่วยงาน 121 ตัวชี้วัด	ให้องค์กรพยาบาลพัฒนาบริการพยาบาลตาม Service Plan โดยนำตัวชี้วัดร่วมของ Service Plan ทุกสาขาจำนวน 12 ตัวชี้วัด และเลือกใช้ตัวชี้วัดในระดับเขต 51 ตัวชี้วัด และระดับหน่วยงาน 121 ตัวชี้วัดมาใช้พัฒนาระบบบริการพยาบาลที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และตัวชี้วัดตามนโยบาย Service Plan

ตารางที่ 1 ประเด็นเนื้อหาสำคัญ และเป้าหมายการนำไปใช้ของหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan (ต่อ)

ชื่อบท	ประเด็นเนื้อหาสำคัญ	เป้าหมายการนำไปใช้
บทที่ 6 การดำเนินงาน การติดตาม และ การประเมินผล	การนำหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบ-งานบริการพยาบาล: Service Plan ไปใช้ในการดำเนินงาน ติดตาม นิเทศ และ ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพระบบ-บริการพยาบาลในโรงพยาบาล	ให้ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการพยาบาลสามารถประยุกต์ใช้หนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan พัฒนาคุณภาพระบบบริการพยาบาลในโรงพยาบาล ตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข
ภาคผนวก	มาตรฐานขั้นต่ำของการจัดบุคลากร-พยาบาลที่กำหนดให้บริการใน 15 สาขาของ Service Plan หลักการ 7 aspect of care	ให้องค์กรพยาบาลนำไปใช้เป็น demand ด้านกำลังคนพยาบาล และวิเคราะห์ gap analysis เพื่อกำหนดแผนพัฒนาสมรรถนะพยาบาลของโรงพยาบาลของตน ให้สอดคล้องกับการพัฒนาบริการตามสาขา Service Plan ของโรงพยาบาล ให้องค์กรพยาบาลใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดผลลัพธ์ทางการพยาบาล และกำหนดเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาคุณภาพบริการพยาบาล

<p>การผูกยึด การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ (เกณฑ์ 0)</p> <p>5) อัตราการเกิดแผลกดทับของผู้ป่วยที่นอนรักษาในโรงพยาบาล (เกณฑ์ $\pm 3SD$)</p> <p>6) อัตราการติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะจากการคาสายสวนปัสสาวะ (เกณฑ์ $\pm 3SD$)</p> <p>7) อัตราการเกิดหลอดเลือดดำอักเสบจากการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ (เกณฑ์ $\pm 3SD$)</p> <p>8) ร้อยละผู้ป่วยได้รับการจัดการอาการรบกวน (เกณฑ์ $\geq 80\%$)</p> <p>9) ร้อยละความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ/ครอบครัวต่อบริการพยาบาล (เกณฑ์ $\geq 85\%$)</p> <p>10) อัตราการกลับเข้ารับรักษาซ้ำของผู้ป่วยฯ โดยไม่ได้วางแผนล่วงหน้า (เกณฑ์ลดลงปีละ 10%)</p> <p>11) อัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนระหว่างการส่งต่อของผู้ป่วย (เกณฑ์ $\leq 5\%$)</p> <p>12) ร้อยละของบุคลากรทางการพยาบาลมีสมรรถนะตามเกณฑ์ที่กำหนด (เกณฑ์ $\geq 80\%$)</p> <p>การประเมินผลโครงการด้านดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงาน พบว่าการดำเนินโครงการนี้ดำเนินตามแผน</p>	<p>ปฏิบัติการ ทั้งด้านกิจกรรม งบประมาณ และงบประมาณของโครงการ</p> <p>การประเมินผลโครงการด้านการใช้ประโยชน์ของโครงการ</p> <p>ผลผลิตหรือตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการเป็นหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan และตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล (ซึ่งผู้ดำเนินโครงการนำตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่พัฒนาขึ้นไปบรรจุเป็นเนื้อหาในหนังสือแนวทางฯ) ประเมินผลโดยสอบถามความคิดเห็นต่อหนังสือและการใช้ประโยชน์ของหนังสือ ได้สอบถามหัวหน้าพยาบาล หรือผู้แทนหัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ และสนทนากลุ่มหัวหน้าพยาบาลของสถานบริการสุขภาพแต่ละระดับ สรุป ดังนี้</p> <p>1. การสอบถามความคิดเห็นของหัวหน้าพยาบาล หรือผู้แทนหัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 903 คน เพื่อประเมินผลหนังสือ “แนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan” ไปใช้ในการพัฒนาบริการพยาบาล หลังจากการเผยแพร่หนังสือแล้ว 9 เดือน ได้</p>
--	--

รับการตอบกลับ จำนวน 665 คน คิดเป็นร้อยละ 73.64 ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 50.23 ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลระดับ F2 และอยู่เขตสุขภาพที่ 7 ร้อยละ 15.04 เป็นส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าพยาบาล ร้อยละ 68.87

ความคิดเห็นต่อหนังสือแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก (Mean=4.01, SD=0.03) ในรายการประเมินแต่ละข้อเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามตารางที่ 2

ข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของผู้ตอบ พบประเด็นสำคัญดังนี้

- เป็นหนังสือคู่มือที่ดีมาก เป็นประโยชน์ เนื้อหาครอบคลุม นำไปปฏิบัติได้ ใช้เป็นแนวทางกำหนดสมรรถนะของพยาบาลแต่ละสาขาตามบริบทของโรงพยาบาล กำหนดบทบาทของหัวหน้าพยาบาล และพยาบาลปฏิบัติงาน Service Plan ชัดเจน และกำหนด Nursing outcome ของการพัฒนางานเฉพาะสาขานำไปใช้ได้จริง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ร้อยละ และระดับความคิดเห็น ในรายการประเมินโดยรวมและรายข้อ (n=665)

รายการประเมิน	Mean	SD	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น
1. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในแต่ละบทกับวัตถุประสงค์ (เพื่อให้พยาบาลใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบริการพยาบาลตาม Service Plan แต่ละสาขา)	4.04	0.65	80.70	มาก
2. เนื้อหา ทันสมัย สามารถนำไปใช้และอ้างอิงได้จริง	4.04	0.70	80.88	มาก
3. ภาษาเขียนของเนื้อหาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย กะทัดรัด ได้ใจความ	4.01	0.70	80.16	มาก
4. การประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานบริการพยาบาลตาม Service Plan	3.99	0.71	79.81	มาก
5. ตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล (ที่ระบุในหนังสือ) สะท้อนคุณภาพการพยาบาล Service Plan	3.95	0.73	79.01	มาก
6. การนำตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล (ที่ระบุในหนังสือ) ไปใช้พัฒนางานบริการพยาบาลสาขาของ Service Plan ได้	3.93	0.73	78.58	มาก
7. ความเหมาะสมในการนำ บทบาท สมรรถนะที่จำเป็นของพยาบาล (ที่ระบุในหนังสือ) ไปใช้พัฒนางานบริการพยาบาล	3.96	0.71	79.22	มาก
8. ความรู้ที่ได้รับจากหนังสือ	4.06	0.72	81.25	มาก
9. ความเหมาะสมต่อการนำไปใช้พัฒนาบริการพยาบาลตาม Service Plan แต่ละสาขา	3.97	0.72	79.31	มาก
10. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้หนังสือ	4.06	0.75	81.22	มาก
11. ความสะดวกในการเข้าถึงและ download หนังสือนี้จาก website กองการพยาบาล	4.07	0.79	81.41	มาก
12. ภาพรวมของหนังสือ	4.03	0.73	80.61	มาก
รวม	4.01	0.03	80.17	มาก

- เนื้อหาบางส่วนควรทำให้กระชับกว่านี้ ควรเพิ่มเนื้อหาสาขาการดูแลผู้ป่วยระยะกลาง และควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ควรเน้นบทบาทของการพยาบาลชุมชนให้มากขึ้น

- ตัวชี้วัดสะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงานทางการพยาบาลที่แท้จริง และในแต่ละสาขาโรคจะมีตัวชี้วัดที่กำกับงานเพียง 2-3 ตัวที่สำคัญ มองเห็นภาพบทบาทของพยาบาลในการขับเคลื่อน Service Plan รายโรค หากตัวชี้วัดแยกเป็นความเฉพาะของแต่ละ nursing service และเป็นแต่ละระดับของโรงพยาบาล จะทำให้ชัดเจนขึ้น ควรกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่ม

- การเผยแพร่/สื่อสารหนังสือสู่ผู้ใช้ยังมีน้อยแม้ว่าจะมีให้ดาวน์โหลด ควรทบทวนวิธีการสื่อสารเพราะหนังสือดี แต่พยาบาลที่รับผิดชอบ Service Plan ด้านต่าง ๆ ส่วนหนึ่งจะไม่รับทราบว่ามีหนังสือดี ๆ แบบนี้

2. การสนทนากลุ่มหัวหน้าพยาบาลของสถานบริการสุขภาพแต่ละระดับ 9 คน ผลสรุปจากข้อความการสนทนากลุ่ม พบว่า โครงการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล: Service Plan เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 กำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาระบบบริการพยาบาล โดยหัวหน้าพยาบาล และผู้บริหารการพยาบาลของโรงพยาบาล ได้กำหนดนโยบายของกลุ่มการพยาบาล ด้านการพัฒนาระบบบริการพยาบาลที่สอดคล้องกับการพัฒนางาน Service Plan ของโรงพยาบาล

2.2 จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ Service Plan โดยกลุ่มการพยาบาลมีการวางแผนการพัฒนาบริการพยาบาล แผนพัฒนาสมรรถนะบุคลากรพยาบาล เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถบริการพยาบาลตามเป้าหมายของการพัฒนาระบบสุขภาพของ Service Plan นอกจากนี้ ยังมีการปรับระบบการมอบหมายงาน โดยให้มีพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางทำหน้าที่พัฒนาระบบงาน และเป็นທີ່ปรึกษาให้กับพยาบาลผู้ปฏิบัติงาน

2.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการพยาบาล

และพยาบาลที่ปฏิบัติงานเป็นคณะกรรมการ Service Plan โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้บริหารการพยาบาลที่มุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาระบบบริการพยาบาลให้เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกับการพัฒนางานตามสาขาโรคของ Service Plan และกำหนดบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่ปฏิบัติงานเป็นคณะกรรมการ Service Plan ที่มุ่งเน้นการเป็นผู้จัดการ ผู้ประสานงานเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดผลลัพธ์ที่ดีทางคลินิก และผลลัพธ์ที่ดีทางการพยาบาล เป็นไปตามบริบทของโรคและอาการของโรค ไม่ใช่มุ่งเน้นเป็นผู้รวบรวมข้อมูล และเป็นเลขาแพทย์ดังเช่นที่เข้าใจกันมาก่อน

2.4 พัฒนาระบบบริการพยาบาลที่ตอบสนอง Service Plan สาขาต่าง ๆ ของโรงพยาบาล โดยกลุ่มการพยาบาลจัดระบบให้มีคณะกรรมการพยาบาลแต่ละสาขาโรคของ Service Plan ที่เชื่อมโยงกับคณะกรรมการ Service Plan สาขาต่าง ๆ ของโรงพยาบาล มีการวิเคราะห์หา gap ภาพรวม และ gap analysis ของงานการพยาบาล นำส่วนขาดมากำหนดเป็นแผนพัฒนาระบบบริการพยาบาล และแผนพัฒนาบุคลากรพยาบาลของโรงพยาบาล

2.5 ทำความเข้าใจระหว่างตัวชี้วัด Service Plan กับตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล โดยแยกตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล (nursing outcome) จากตัวชี้วัดของ Service Plan และเข้าใจตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่ตอบโจทย์ตัวชี้วัด Service Plan ด้วย

วิจารณ์

1. ผลการประเมินพบว่าโครงการนี้เป็นโครงการต้นแบบของกองการพยาบาล กำหนดเป็นโครงการมาจากการวิเคราะห์บริบทความต้องการการพัฒนาของพยาบาลในพื้นที่ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข มีการวางแผนดำเนินโครงการที่เป็นระบบ มีการดำเนินการตามกลวิธีที่ถูกต้องทั้งกลวิธีพัฒนาแนวทาง⁽¹⁰⁾ และกลวิธีกำหนดตัวชี้วัด⁽¹¹⁾ ได้รับความร่วมมือในการพัฒนาแนวทางและตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลจากคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

นโยบาย Service Plan ระดับกระทรวง กรม กองต่าง ๆ และสหสาขาวิชาชีพเป็นอย่างดี โครงการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด และมีการกำกับ ติดตาม โครงการอย่างต่อเนื่องทุกเดือน โดยคณะกรรมการบริหาร กองการพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับการกำกับ ติดตาม (monitoring & evaluation) การประเมินโครงการในหลายมิติ ทั้งการบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งมีการประเมินผลโครงการทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายของโครงการเป็นหัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ เกิดผลกระทบในระดับประเทศ สอดคล้องกับผลการประเมินที่พบว่าโครงการเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล ตอบโจทย์นโยบายกระทรวงสาธารณสุข และก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

2. จากการศึกษา พบว่า หัวหน้าพยาบาลส่วนหนึ่งศึกษาแนวทางนี้ และได้กำหนดนโยบาย ทิศทาง บทบาทของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการ และแผนพัฒนาบุคลากรที่รองรับการพัฒนาระบบงานตาม Service Plan นั้น⁽¹¹⁾ เป็นเพราะเนื้อหาในหนังสือระบุชัดเจนถึงการพัฒนาระบบบริการพยาบาล โดยใช้แนวคิดเชิงระบบ กำหนด ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์

3. จากการศึกษาที่พบว่าตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลที่พัฒนาขึ้นจากโครงการนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบบริการพยาบาลตามนโยบาย Service Plan เป็นไปได้ที่การพัฒนาตัวชี้วัดนี้ด้วยกลวิธีและขั้นตอนที่ถูกต้องใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ยอมรับในวงการสุขภาพ^(12,13) ทำให้ตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นเป็น nursing outcome ที่สอดคล้องมาตรฐานผลลัพธ์ของสภาการพยาบาล⁽¹⁴⁾ และกรอบแนวคิด 7 aspects ที่กองการพยาบาลใช้พัฒนาตัวชี้วัดทางคลินิก⁽¹⁵⁾ การเผยแพร่ตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาลนี้ ทำให้พยาบาลส่วนหนึ่งเข้าใจเรื่องตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล แยกจากตัวชี้วัดคุณภาพบริการของโรงพยาบาลตามนโยบาย Service Plan ซึ่งเป็นตัวชี้วัดขององค์กรที่ทุกวิชาชีพต้องร่วมกันพัฒนาให้บรรลุผลลัพธ์

ขององค์กร^(12,13) อย่างไรก็ตาม กองการพยาบาลและหัวหน้าพยาบาลทั่วประเทศ ควรจัดการส่งเสริม สนับสนุน ให้พยาบาลชัดเจนในตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล และสนับสนุนตัวชี้วัดคุณภาพบริการของโรงพยาบาลด้วย

4. ความคิดเห็นต่อหนังสือแนวทาง พบว่า โดยรวมเห็นด้วยกับหนังสือในระดับมาก และรายชื่อ ทั้งด้านความสอดคล้อง ทันสมัยของเนื้อหา ความเข้าใจง่าย นำไปใช้ในการพัฒนางานบริการพยาบาล กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล พัฒนาระบบและสมรรถนะของพยาบาลนั้น มีความเห็นในระดับมาก อาจเป็นได้มีหนังสือนี้กำหนดมาจากการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์โดยตรงกับงาน Service Plan ประกอบกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าพยาบาล ซึ่งมีความรู้พื้นฐานในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ และระบบการพยาบาลอยู่แล้ว^(16,17) อย่างไรก็ตามยังมีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนเห็นว่าควรปรับเนื้อหาให้กระชับขึ้น

5. การเผยแพร่หนังสือแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการพยาบาล: Service Plan ของกองการพยาบาลทางไปรษณีย์ และทาง website นั้น การศึกษาครั้งนี้พบว่าพยาบาลส่วนหนึ่งสะดวกในการ download หนังสือนี้จาก website และส่วนหนึ่งยังไม่รู้จักหนังสือนี้ เป็นไปได้ที่ website ของกองการพยาบาลอาจไม่เป็นที่รู้จักอย่างทั่วกัน ซึ่งกองการพยาบาลควรประชาสัมพันธ์ website ให้มากขึ้น และพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ หัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรประชาสัมพันธ์หนังสือ และบทบาทหน้าที่ของกองการพยาบาลให้พยาบาลรู้จักและใช้ประโยชน์จากเอกสารบน website ของกองการพยาบาลไปใช้พัฒนาการพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. กองการพยาบาลควรกำหนดให้โครงการขนาดใหญ่ของกองการพยาบาลมีการรายงานผลการดำเนินการเต็มรูปแบบเช่นโครงการต้นแบบนี้ และพัฒนาคุณภาพ

ของโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาบริการพยาบาล วิชาชีพพยาบาล และส่งผลต่อสุขภาพประชาชน

2. หัวหน้าพยาบาลของโรงพยาบาลทุกแห่งและเครือข่ายผู้บริหารการพยาบาลทั่วประเทศ⁽¹⁸⁾ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งระบบ คือปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ และมีการประเมินผลการพัฒนาระบบบริการพยาบาลที่สอดคล้องกับนโยบาย Service Plan ของกระทรวงสาธารณสุข

3. ผู้บริหารการพยาบาลและผู้บริหารการพยาบาลต้องพัฒนาบทบาทการปฏิบัติงานของตนเชิงวิชาชีพ และกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการพยาบาล บูรณาการบริการพยาบาลเข้ากับบริการสุขภาพตามนโยบายต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข

4. กระทรวงสาธารณสุขควรส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับพยาบาลที่รับผิดชอบการพัฒนาบริการที่ตอบสนองนโยบายของกระทรวง เป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล⁽¹⁹⁾

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข). นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข; 2559.
2. สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) พ.ศ. 2561-2565. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์-การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2559.
3. กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2560.
4. สำนักการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แนวทางพัฒนาระบบบริการสุขภาพในส่วนภูมิภาค: งานบริการพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2555.

5. สภาการพยาบาล. สมรรถนะผู้ประกอบการพยาบาลและการผดุงครรภ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สิริ-ยอดการพิมพ์; 2556.
6. กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. รายงานผลการนิเทศงานการพยาบาล กองการพยาบาล ปีงบประมาณ 2559. นนทบุรี: กองการพยาบาล; 2559.
7. นิภาพรณ เจนสันติกุล. การนำเทคนิคเดลฟายไปใช้สำหรับการวิจัย (utilizing the Delphi technique for research). วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2560;4:47-64.
8. Likert R. A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology 1932;22:5-55.
9. อนุวัติ คุณแก้ว. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
10. ฉวีวรรณ ธงชัย. การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิก (clinical practice guideline development). วารสารสภาการพยาบาล 2548;20:63-76.
11. จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์และคณะ. เครื่องชี้วัดคุณภาพในโรงพยาบาล (Hospital Quality Indicator). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์; 2545.
12. Donabedian A. An Introduction to quality assurance in health care. Oxford: Oxford University Press; 2003.
13. Holzemer WL. The impact of nursing care in Latin America and the Caribbean: A focus on outcomes. Journal of Advanced Nursing 1994;20:5-12.
14. สภาการพยาบาล. พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2551.
15. สำนักการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การประกันคุณภาพการพยาบาล: การประเมินคุณภาพการบริหารการพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ); 2554.
16. สภาการพยาบาล. สมรรถนะผู้บริหารการพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: สิริยอดการพิมพ์; 2556.
17. กองการพยาบาล. แนวทางการนิเทศติดตามการจัดบริการพยาบาลในคลินิกหมอครอบครัว ประจำปีงบประมาณ 2561. นนทบุรี: กองการพยาบาล; 2561.

18. อีรพร สติรอังกูร. การปฏิรูปกระทรวงสาธารณสุขกับกลไก การพัฒนาคุณภาพบริการพยาบาลเขตบริการสุขภาพในระยะ เปลี่ยนผ่าน. วารสารกองการพยาบาล 2556;40:1-8.
19. กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการวางแผนสืบทอดตำแหน่งสายงานพยาบาล วิชาชีพ ตามหลักธรรมาภิบาล. ปทุมธานี: สื่อตะวัน; 2560.

Abstract: Development of Guideline for Nursing Service Development According to Service Plan Policy: a Report of the Project Implementation

Teeraporn Sathira-Angkura, Dr.P.H. (Public Health Administration); Somchit Wongsuvansiri, M.N.S. (Nursing Administration); Patcharee Kladjompong, M.N.S. (Pediatric Nursing)

Nursing Division, Ministry of Public Health, Thailand

Journal of Health Science 2019;28:874-84.

The purpose of this article was to report the implementation of the Nursing System Development Guideline Project according to the Service Plan Policy; and to evaluate the project implementation based on the plan's objectives, achievement, and application. The target group was the 903 nursing organizations of the center hospitals, general hospitals and community hospitals. The results showed that the implementation of each phases based on the project timeline achieved the objectives of the research study as follow: (1) published 3,500 guideline books and distributed the books to the hospitals under the Ministry of Public Health of Thailand nationwide and on the website of the Nursing Division, and (2) established nursing indicators for the 15 different branches of the Service Plan Policy. Altogether 12 sensitive indicators were used; 51 and 121 indicators were at the regional and hospital levels, respectively; all indicators were included in the guideline book. The research study interviewed the head nurses on the application of the guideline book in their work; and 73.64% of them responded that they had applied the overall book as well as every chapter of the book at a high level. They found that the project was useful for the role development of the administrative and the service nurses, and for the development of the 15 branches of the nursing under the Service Plan Policy. It can be concluded that the project had resulted in the improvement of the nursing service system in accordance with the country's Service Plan in terms of input, process, and the nursing outcomes of the 15 different branches of the Service Plan Policy.

Keywords: development guidelines, nursing service system, project implementation